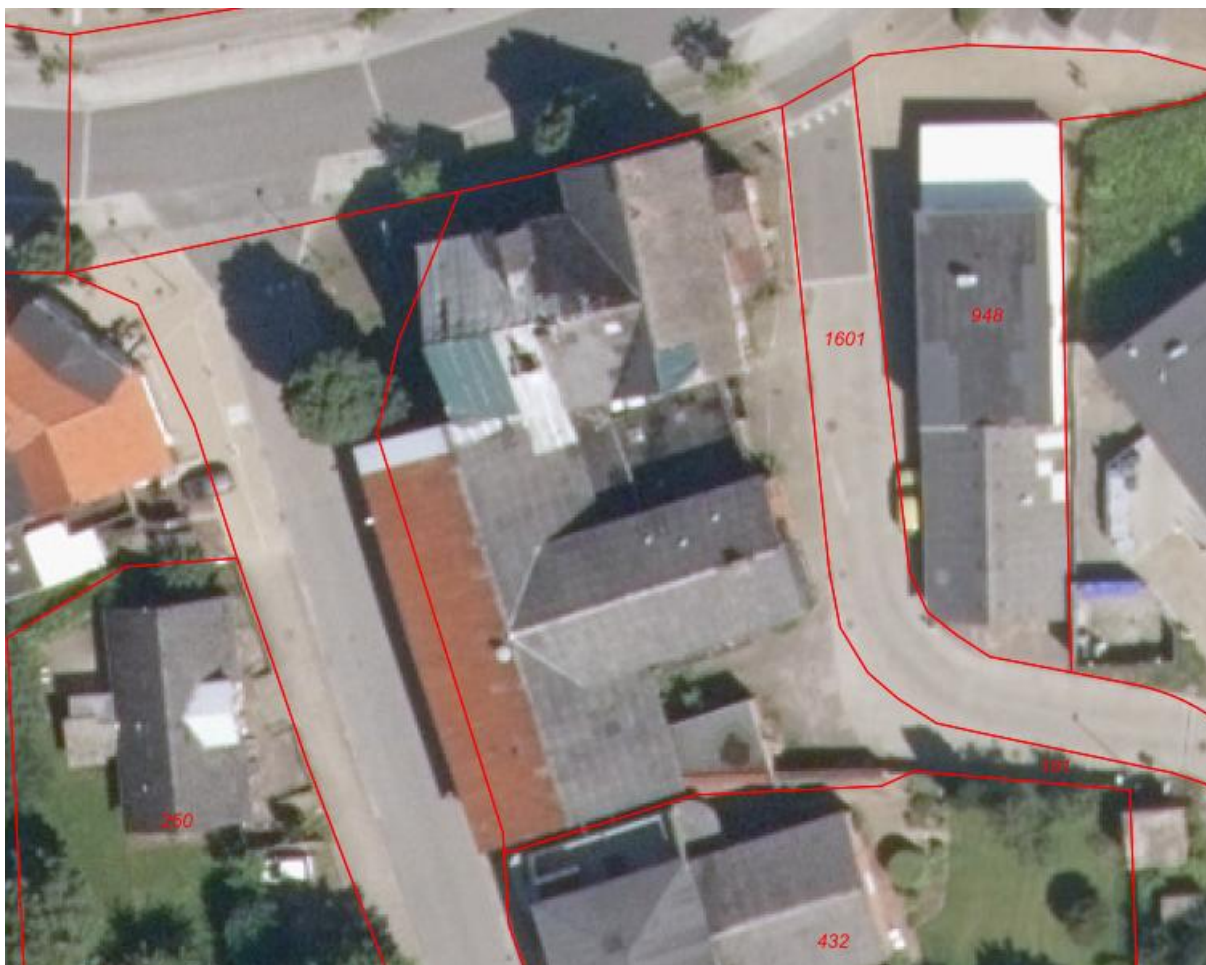

SCREENING FOR FOREKOMST AF FLAGERMUSLEVESTEDER

Kongevej 1B-1F, 6510 Gram

Rekvirent: HADERSLEV KOMMUNE

Dato: 21. januar 2026

DMR-sagsnr.: 2025-4674

Dansk Miljørådgivning A/S

Din rådgiver gør en forskel ...

Vi er landsdækkende. Find nærmeste kontor på www.dmr.dk.

Indhold

1. Baggrund.....	2
2. Flagermus (Orden: Chiroptera)	3
2.1. Beskyttelse af flagermus	4
3. Beskrivelse af området	6
4. Datagrundlag og undersøgelsesdesign	7
5. Resultater.....	7
5.1. Resultater af feltundersøgelser	7
6. Vurdering og perspektiver	13
6.1. Udslusning	14
7. Sammenfatning	14

Sagsbehandler

Jørgen Bennedsen Beck
Projektleder og biolog
Miljøvurdering, industrimiljø & natur
Tlf.: 25 50 55 40
jbb@dmr.dk

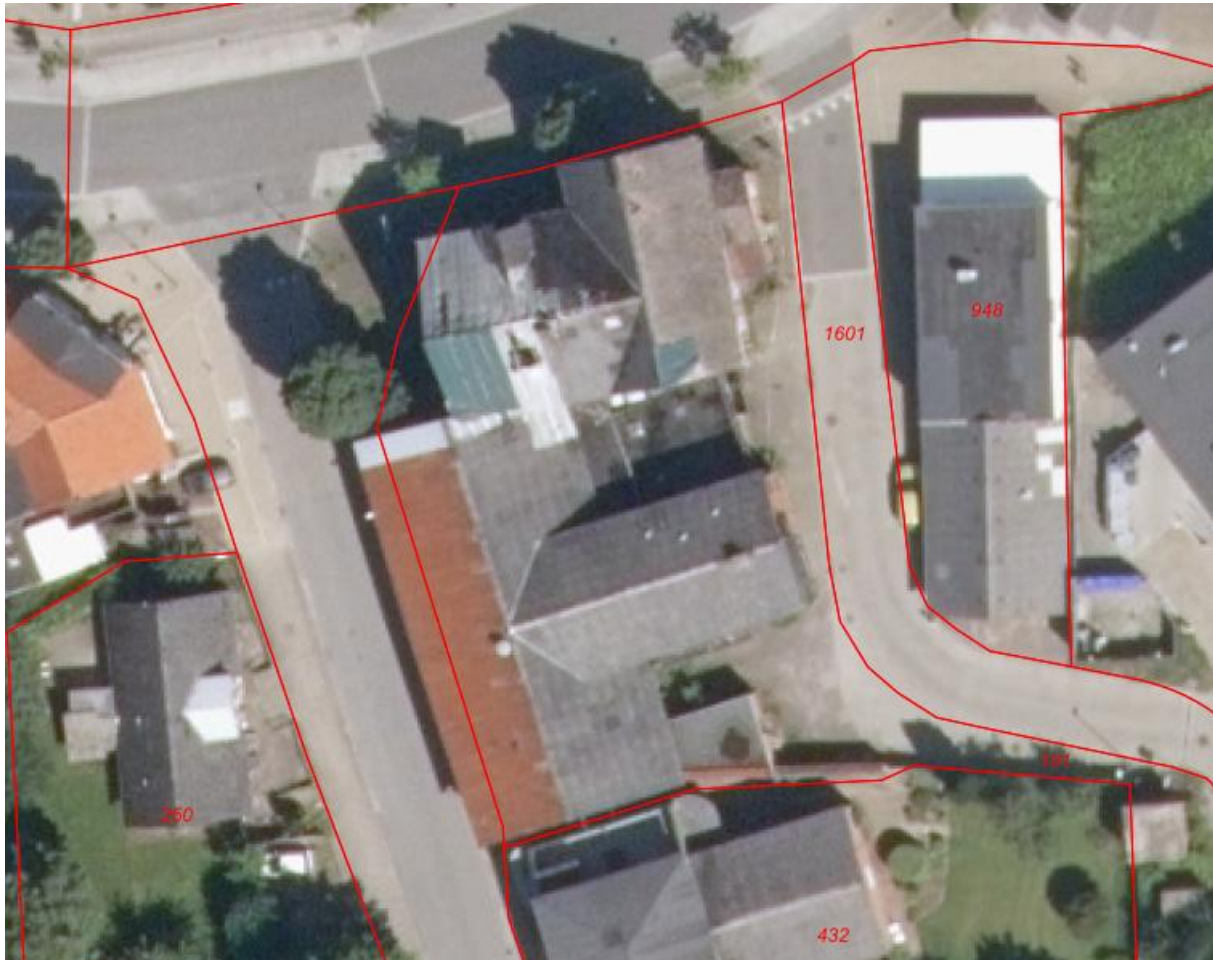
Kvalitetskontrol

Emilie Just Nielsen
Afdelingsleder
Miljøvurdering, industrimiljø & natur
Tlf.: 40 76 06 27
ejn@dmr.dk

1. Baggrund

Haderslev Kommune ønsker at nedrive en bygning på deres matr.nr. 101 Gram Ejerlav, Gram, med adressen Kongevej 1B-1F, 6510 Gram. Figur 1.1 viser en oversigt for projektområdet med den pågældende bygning. Denne er sammensat af flere dele, som alle planlægges nedrevet. Dvs. alt bebygget på den nordlige del af matriklen ønskes fjernet.

Figur 1.1 Luftfoto fra år 2024, der viser projektområdet på den nordlige del af matr.nr. 101 Gram Ejerlav, Gram, med adressen Kongevej 1B-1F, 6510 Gram. Småbygninger, der ses nederst til højre på kortet, inden for matriklen, skal ikke fjernes, men i matriklens nordlige del ses den pågældende bygning, sammensat af flere dele. © Danmarks Arealinformation (CC BY 4.0 DMP).

Nedrivning af bygninger eller fjernelse af træer kan evt. have en indflydelse på flagermus, der bruger bygninger og/eller træer som raste- eller ynglested, og da flagermus er beskyttede, jf. EU's Habitatdirektiv /1/, kan en forekomst af flagermus og/eller deres levesteder på projektområdet have betydning for evt. planer for ændringer af stedets bebyggelse og bevoksning.

Alle danske arter af flagermus er desuden fredede, jf. Artsfredningsbekendtgørelsen /2/. Fredningen indebærer, at individer af dyrearten ikke må indfanges eller forsætligt slås ihjel. Dette kan have indflydelse på de arbejdsprocesser, som det planlægges at gennemføre ved projektet.

Haderslev Kommune har på den baggrund bedt DMR A/S om en screening af forekomst af flagermuslevesteder i den pågældende bygning.

Screeningen foregår ved et feltbesøg og en undersøgelse af tidligere forekomst af flagermus i nærområdet. Der udarbejdes et notat over resultatet. Der kan ikke laves lytteundersøgelse af flagermus pga. årstiden.

2. Flagermus (Orden: Chiroptera)

Der lever i Danmark 17 arter af flagermus, som alle tilhører underordenen Småflagermus (Microchiroptera), og disse er listede i Figur 2.1, med de mest almindelige arter vist til venstre.

Arterne adskiller sig på størrelse og først og fremmest på forskelle i fødesøgning. Alle danske flagermus lever af insekter, men nogle arter søger og fanger dem i luften i åbent land eller over søer, andre flyver og fanger langs læhegn eller skovbryn og enkelte ved at plukke byttet direkte fra blade og andre overflader inde i trækrone og bevoksning.

Almindelige danske flagermusarter					Mindre udbredte flagermusarter i DK				
Dansk artsnavn (Rødlistestatus i DK) Systematisk navn	Jagtsted	Yngler i	Vinterhi	Registr.	Dansk artsnavn (Rødlistestatus i DK) Systematisk navn	Jagtsted	Yngler i	Vinterhi	Registr.
Brun langøre (LC) <i>Plecotus auritus</i>	HL	BT	A	X	Bechsteins flagermus (EN) <i>Myotis beczsteinii</i>	L	T	GT	
Brunflagermus (LC) <i>Nyctalus noctula</i>	Å	T	BT S	X	Brandts flagermus (NT) <i>Myotis brandtii</i>	A	B	BG	
Dværgflagermus (LC) <i>Pipistrellus pygmaeus</i>	H	BT	A	X	Bredøret flagermus (NT) <i>Barbastellus barbastellus</i>	H	BT	A	
Pipistrellflagermus (LC) <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	H	BT	BT	X	Damflagermus (VU) <i>Myotis dasycneme</i>	V	BT	G	
Skimmelflagermus (LC) <i>Vespertilio murinus</i>	ÅV	B	B		Frynseflagermus (NT) <i>Myotis nattereri</i>	L	BT	A	
Sydflagermus (LC) <i>Cnephaeus serotinus</i>	HÅ	B	B	X	Leislers flagermus (DD) <i>Nyctalus noctula</i>	Å	BT	BT	
Troldflagermus (LC) <i>Pipistrellus nathusii</i>	HÅ	BT	BT S	X	Nordflagermus (DD) <i>Cnephaeus nilssoni</i>	H	BT	A	
Vandflagermus (LC) <i>Myotis daubentonii</i>	V	BT	G	X	Skægflagermus (VU) <i>Myotis mystacinus</i>	A	BT	BG	
					Stor museøre (NA) <i>Myotis mystacinus</i>	HÅ	BT	G	

Figur 2.1 Tabel med de danske flagermusarter. X betyder at arten er registreret siden år 2015 inden for 5 km fra projektområdet. Å = Åbent land, H = Halvåbent, skovbryn og læhegn, L = Lukket/tæt vegetation og skov, V = Over større søer. B = Bygninger, T = Træer, G = Grotter, bunkere og kældre, A = Alle. S = Arten kan trække sydpå om vinteren.

Fra april til oktober er flagermus fremme og kan observeres fra solnedgang til solopgang. Fødesøgningen sker for mange arter på de samme steder, fx levende hegn, som derved virker som ledelinjer for dyrene. I dagtimerne raster flagermusene i træer og bygninger, ofte forskellige steder fra nat til nat, og evt. blot i sprækker i bark eller murværk.

Flagermus har unger fra sidst i juni til starten af august, og i denne periode er hunnerne samlede i ynglekolonier, som de om aftenen flyver ud fra og jævnligt hen over natten søger tilbage til for at give die til ungerne. Ynglekolonierne etableres i større hulheder på forholdsvist uforstyrrede steder.

Fra midt i august og ca. en måned frem, ind til vinterdvalen startes, er også årets unger ude og aktivt fødesøgende om natten. Flyveaktiviteten er her størst i timerne lige efter solnedgang, ind til maverne er fyldte, og igen i timerne op til solopgang, før dagsrastet begynder.

Alle danske flagermusarter overvintrer i dvale. Enkelte arter trækker sydpå, men ellers foregår deres vinterhi i hulheder, især i træer eller bygninger. Et vinterkvarter skal være forholdsvist isoleret, dvs. at en hule i et træ skal være tykvægget for at kunne bruges. Temperaturen må til gengæld heller ikke være for høj, som fx inde i opvarmede bygninger.

Nogle arter bruger udelukkende bygninger eller træer til deres vinterhi, men for de fleste arter kan begge bruges. Der er også danske flagermusarter, som foretrækker grotter/kalkgruber til vinterkvarter, alternativt kældre eller bunkere. De enkelte danske flagermusarters levesteder fremgår af Figur 2.1

Når flagermus igen dukker op i Danmark i foråret, er bestemte nøglelevesteder vigtige for dem, dvs. lokaliteter og naturtyper, fx søer og enge, hvor der tidligt er insekter til stede, som kan være føde.

En del af flagermusarterne i Danmark er sjældne, mens nogle er mere almindelige, men deres levesteder har i en årrække været i arealmæssig tilbagegang. Den Danske Rødliste /3/ er en national vurdering af de enkelte arters status i Danmark ift. bestandens stabilitet og trivsel. Arterne indplaceres i kategorier efter deres tilstand:

- LC: Livskraftig
- NT: Næsten truet
- VU: Sårbar
- EN: Moderat truet
- CR: Kritisk truet
- RE: Regionalt uddød
- DD: Utilstrækkelig data
- NA: Ikke mulig af vurdere, fx hvis arten er forholdsvist ny for Danmark.

I Figur 2.1 er vist de danske flagermusarters rødlistestatus. Arter markeret med LC er arter, som er rødlistevurderede, men ikke vurderes truet på nuværende tidspunkt. Dermed udgør kategorierne NT, VU, EN og CR de problematiske rødlistede arter, mens kategorierne VU, EN, RE og CR benyttes om de arter, der er vurderet egentlig truede.

2.1. Beskyttelse af flagermus

De danske flagermus er både fredede og beskyttede, dvs. der er bestemmelser for påvirkningen af både individer af flagermus og deres levesteder.

Ifølge EU's Habitatdirektiv /1/ er Danmark forpligtet på at opretholde en såkaldt 'gunstig bevaringsstatus' for en række arter, listet på direktivets Bilag IV, herunder alle danske flagermusarter. Det præciseres som, at arternes udbredelse og bestande skal være stabile eller i

fremgang, så de kan opretholde sig selv på lang sigt. Tilsvarende skal deres levesteder være uændrede eller i positiv udvikling mht. både areal, karakteristiske/nødvendige strukturer og naturlige dynamikker. I Artikel 12 i habitatdirektivet er det formuleret som en række forbud:

- a. Individuer af arten må i naturen ikke forsætligt dræbes eller udsættes for enhver former for indfangning.
- b. Artens individer må ikke forsætlig forstyrres, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer.
- c. Konkrete yngleområder for arten må ikke beskadiges eller ødelægges.
- d. Konkrete rasteområder for arten må ikke beskadiges eller ødelægges.

Et 'rasteområde' defineres, jf. Habitatvejledningen /4/, som et areal, hvor et individ eller en bestand kan eller ville kunne overvintere, hvile, sove, skjule sig i flok eller opfylde vigtige livsfunktioner. Et 'yngleområde' defineres tilsvarende som et areal, som individer eller bestande benytter eller kan bruge til parring, kurtisering, hule/redebygning, æglægning/fødsel eller opvækst af yngel/unger. Dette indebærer således både, hvor en ynglekoloni konkret er placeret, og de umiddelbart omkringliggende fødesøgningssteder, som er grundlag for ungernes ernæring.

Yngle- eller rasteområde skal generelt forstås som en samling af lokaliteter, hvor en bestand af en art yngler eller raster, og ikke som hver enkelt lokalitet eller forekomst, medmindre denne ikke har økologisk sammenhæng med andre lokaliteter eller forekomster.

Ofte vil de enkelte lokaliteter i et sådant netværk, der udgør et yngle- eller rasteområde, indbyrdes supplere hinanden i at opretholde bestanden. Betydningen af de enkelte lokaliteter i netværket kan afhænge af bestandens tæthed og spredningsmuligheder.

Ved vurderingen af om et yngle- eller rasteområde beskadiges eller ødelægges, er det afgørende, om områdernes samlede vedvarende økologiske funktion for de berørte arter kan opretholdes på mindst samme niveau som hidtil. Dette betegnes som kravet om opretholdelse af vedvarende 'økologisk funktionalitet'.

EU-domstolen har fastlagt forsigtighedsprincippet. Dette betyder, at der skal foreligge dokumentation for, at en given aktivitet ikke medfører skadelige virkninger, fremfor at bevise forekomsten af sådanne skader. Dette indebærer, at vurderingen skal være grundig og detaljeret og baseres på den bedst tilgængelige viden inden for området.

Forsigtighedsprincippet sikrer en høj prioritering af et solidt, videnskabeligt grundlag. Hvis der er videnskabelig tvivl om mulige påvirkninger, skal denne tvivl altid komme de beskyttede naturtyper, inkl. arter omfattet af EU's Habitatdirektivs Bilag IV, til gode. Dette betyder, at beskyttelsen af disse skal vægtes højest i vurderingen.

Habitatdirektivets raste- og ynglestedsbeskyttelser betyder, at et projekt ikke kan gennemføres, hvis bestemmelserne er overtrådt. De øvrige forbudspunkter, om individbeskyttelse, har, parallelt med arternes fredning, betydning under det praktiske arbejde med et projekts anlæg, fx ved rydning af træer med hulheder eller bygninger, hvori der kan raste flagermus.

Bestemmelserne i habitatdirektivet er ikke til hindrer for, at der kan foretages indgreb i områder, som rummer yngle- eller rastesteder for beskyttede arter. Det er imidlertid afgørende, at man i så fald, fx ved hjælp af afværgeforanstaltninger, undgår såvel midlertidig som permanent væsentlig forringelse af områdernes vedvarende økologiske funktion for de berørte arter.

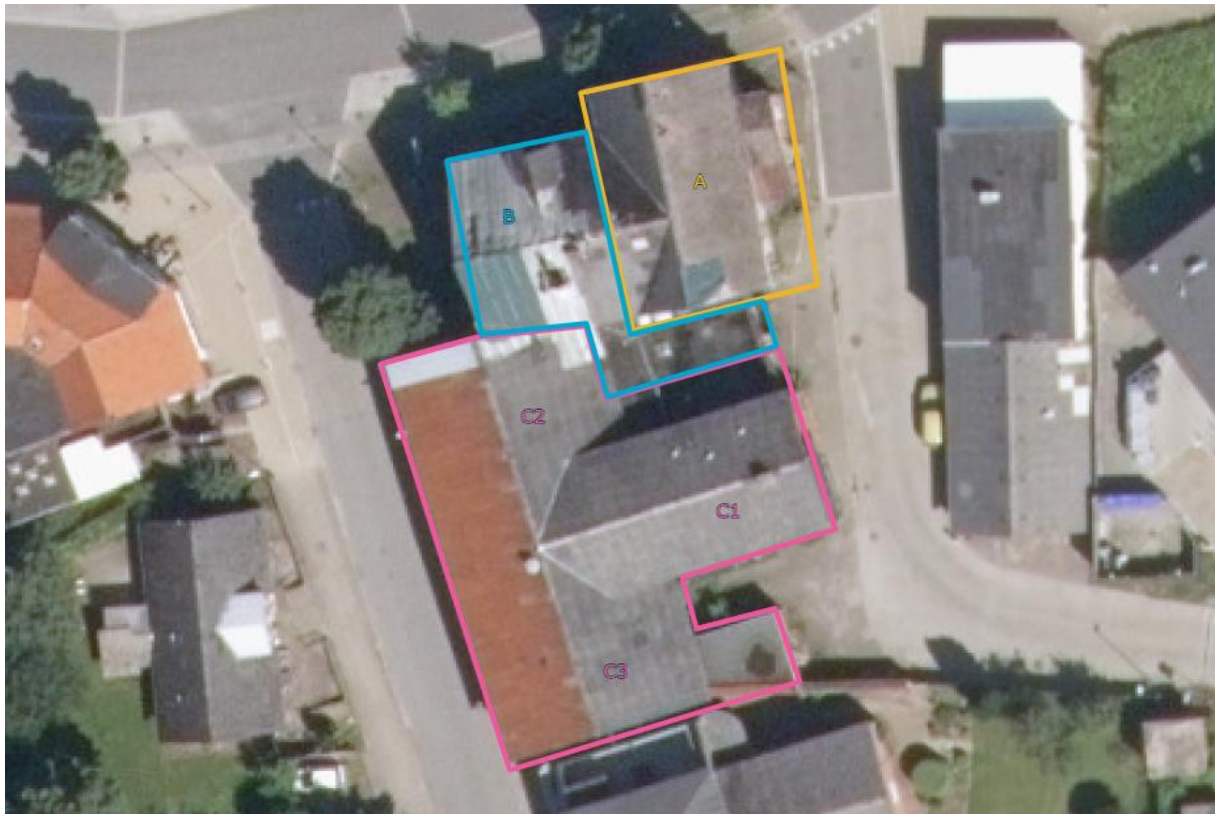
Hvis det ved brug af afværgeforanstaltninger er muligt at opretholde vedvarende økologisk funktionalitet af yngle- og rasteområder, anses Artikel 12 almindeligvis som overholdt. Kan det

på den anden side ikke undgås at overtræde bestemmelserne, kan der søges fravigelser efter Habitatdirektivets Artikel 16, hvilket forudsætter overholdelse af forskellige kriterier.

3. Beskrivelse af området

Et luftfoto fra år 2024 over projektområdet med matr.nr. 101 Gram Ejerlav, Gram er vist i Figur 3.1. Projektområdet er placeret i midten af Gram by.

Matriklen er ejet af Haderslev Kommune.

Figur 3.1 Luftfoto fra år 2024, der viser projektområdet og farvede markeringer af forskellige dele af bygningen, som ikke havde indbyrdes forbindelse, men hvor der inden for hver var intern sammenhæng mellem rummene. © Danmarks Arealinformation (CC BY 4.0 DMP) & DMR A/S.

Bygningen på matriklen er et tidligere hotel bestående af flere delbygninger. Der er i delbygningerne A og B, efter at hotellets drift ophørte, indrettet lejligheder. I delbygning C2-C3 (Figur 3.1) ligger en stor forsamlingshal med scene, og i den høje kælder af C1 var der tidligere diskotek. Ud over dette indeholder C1 også lejligheder.

Der har tidligere været brand på 1.-etagen i delbygningen A (Figur 3.1). Generelt har hele bygningen været forladt i flere år og har ikke været opvarmet i den tid.

Matriklen fortsætter mod sydøst, hvor der ligger to småbygninger (Figur 1.1), og herfra længere mod syd, hvor der også indgår flere større træer. Denne del, inkl. småbygninger og træer, indgår ikke som en del af projektområdet for flagermusscreeningen her.

4. Datagrundlag og undersøgelsesdesign

Inden besigtigelse af projektområdet blev tilgængelige databaser gennemgået for registreringer af flagermusarter på og inden for 5 km fra projektområdet:

- Danmarks Arealinformation /5/
- Arter.dk /6/

Der blev herudfra vurderet de registrerede arters relevans for den pågældende bygning.

DMR A/S var d. 15. januar 2026 på feltbesigtigelse på den pågældende matr.nr. 101 Gram Ejlerlav, Gram. Her blev bygningen gennemgået visuelt, indvendigt og udvendigt, for sprækker og revner, som kan være opholdssted for et eller flere individer af flagermus.

Undersøgelsen blev understøttet af forsigtigt brug af endoskop, hvor der var større hulheder bag, og hvor det ikke gav anledning til væsentlig forstyrrelse af evt. flagermus. Der blev desuden anvendt termisk kamera, og der blev generelt vurderet på, om rummene i bygningen er egnede som flagermuslevested.

Samtidigt blev der udvendigt og indvendigt i bygningen eftersøgt for levende/døde individer af flagermus, og der blev ledt efter ekskrementer og andre spor, som kan være tegn på flagermus på stedet.

Ud fra observationerne udarbejdedes en vurdering af, om bygningen reelt eller potentielt er raste-, yngle- og vinteropholdssteder for flagermus.

5. Resultater

Tidligere fund af flagermusarter inden for 5 km fra matr.nr. 101 Gram Ejlerlav, Gram er indskrevet i tabellen i Figur 2.1.

Nærmeste tidligere registreringer er ca. 680 m nordøst for projektområdet, af arterne brun langøre (*Plecotus auritus*), sydflagermus (*Cnephaeus serotinus*), troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*) og vandflagermus (*Myotis daubentonii*).

Der er desuden generelle registreringer af flagermus ca. 700 m mod nordøst, ca. 820 m mod nord, ca. 3,9 km mod syd, ca. 4,1 km mod nordøst og ca. 4,5 km mod sydvest.

Arten brun langøre er også registreret ca. 1,2 km mod nordøst, og ca. 2,7 km mod sydøst er der desuden en registrering af en lang række flagermusarter: brunflagermus (*Nyctalus noctula*), dværgflagermus (*P. pygmaeus*), pipistrelflagermus (*P. pipistrellus*), sydflagermus, troldflagermus og vandflagermus.

Af disse, databaseregistrerede flagermusarter kan brunflagermus ikke yngle i bygninger, men arten kan evt. bruge bygninger som rastested. Alle de øvrige registrerede arter fra nærområdet kan både raste og yngle i bygninger og kan derfor bruge den planlagt nedrevne bygning som levested. Arterne brun langøre, dværgflagermus, pipistrelflagermus, sydflagermus og troldflagermus kan desuden have vinterkvarter i bygninger, mens vandflagermus kun overvintrer i større grotter.

Alle de tidligere registrerede arter er almindelige i Danmark, og deres bestande er hver vurderet som Livskraftig (LC).

5.1. Resultater af feltundersøgelser

Besigtigelsen d. 15. januar 2026 blev foretaget på en vinterdag med temperatur på ca. 2 °C. Vejret var småregn, hvilket gjorde det vanskeligere at få helt skarpe udendørs billeder ved undersøgelsen.

Figur 5.1 viser billeder af bygningen fra besigtigelsen.

Figur 5.1 Billeder fra DMR A/S' besigtigelse d. 15. januar 2026 af bygningen på matr.nr. 101 Gram Ejerlav, Gram. I taget ses flere huller. Øv. Set fra nordvest, med Delbygning B forrest, Delbygning A tv. Og Delbygning C th. Ned. Delbygning A, set fra sydøst, med indgang til delbygning A gennem grøn dør til højre og indgang til delbygning B gennem dør til venstre.

Der blev ikke fundet levende/døde individer af flagermus i de enkelte delområder eller umiddelbart omkring den pågældende bygning, som planlægges nedrevet.

Der blev desuden ikke fundet kradsemærker, fedtaflejringer, rester fra byttedyr eller andre dyrespor fra flagermus i bygningens dele.

I Figur 3.1 er markeret, hvilke delbygningerne der ved besigtigelsen stod i indvendig åben forbindelse med hinanden.

Som det fremgår af Figur 5.1, var der store huller i taget ind til de to delbygninger A og B. Der var således den vej adgang for flagermus ind i hver af disse.

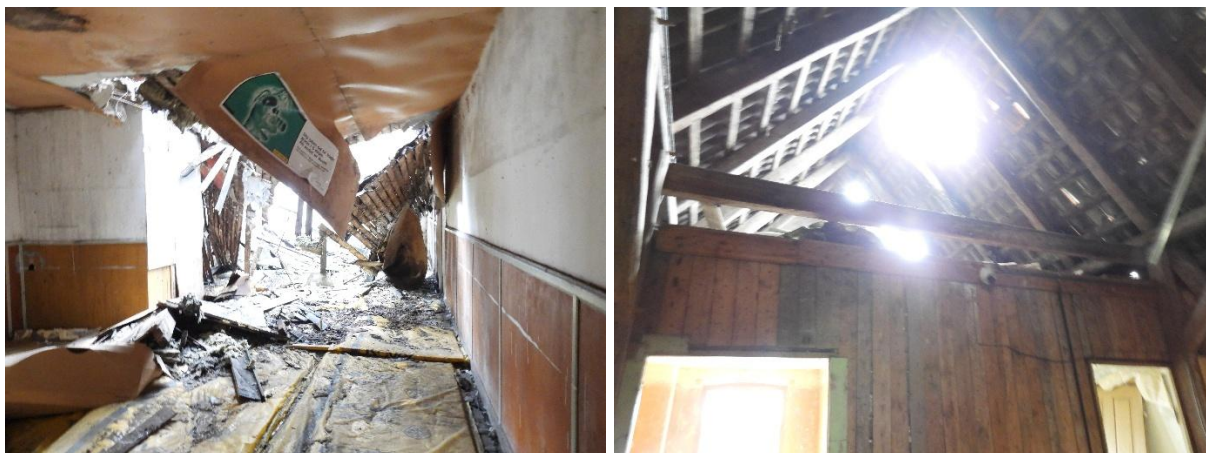
Desuden indeholdt bygningernes ydersider flere sprækker og huller, og der var åbne vinduer og ventilationskanaler, som også kunne være indgange for flagermus til de pågældende delbygninger (Figur 5.2).

Figur 5.2 Billeder fra DMR A/S' besigtigelse d. 15. januar 2026 af bygningen på matr.nr. 101 Gram Ejerslav, Gram. Øv.tv. Knust rude i Delbygning A, set fra syd. Øv. th. Flere huller i facaden mod vest af Delbygning B. Ned.th. Ventilationshul i Delbygning A, set fra nord. Ned.th. Flere huller/ventilationshuller i facaderne på Delbygning A og B, set fra nordvest.

For både delbygning A og B var den øverste etage ikke brugbar for flagermus, fordi de store huller i taget gør rummene øverst på 2. etage for uisolerede, både sommer og vinter.

Figur 5.3 viser tagetagerne på Delbygning A og Delbygning B, som de fremstod ved besigtigelsen.

Figur 5.3 Billeder fra DMR A/S' besigtigelse d. d. 15. januar 2026 af bygningen på matr.nr. 101 Gram Ejerlav, Gram. Tv. Sammenstyrtet tag i Delbygning A. Th. Taginder-side med huller ud i Delbygning B.

Figur 5.4 Billeder fra DMR A/S' besigtigelse d. d. 15. januar 2026 af bygningen på matr.nr. 101 Gram Ejerlav, Gram. Øv.tv. Indre rum i Delbygning A. Øv th. Indre del af Delbygning B. Ned. Brandpåvirkede rum på 1. etage i delbygning A.

Der var dog i begge disse bygningsdele fri adgang fra øverste etage og gennem åbne trappepassager til etagerne under. I stueetage og 1. sal (Figur 5.4) var der tilpas isoleret til, at mindre

aflukker i indre ventilationsrør, faste skabe o.l. var mulige raste- og/eller ynglested for de flagermusarter, som bruger bygninger til dette. De brandpåvirkede rum på 1. etage i delbygning A var dog ved besigtigelsen mindre velegnede til flagermus, pga. sodede, ødelagte overflader.

I delbygning C (Figur 5.5) var der adgang, inkl. for flagermus, gennem en smadret dør i C3-delen. Der var desuden flere frie ventilationsåbninger, inkl. ind til C1-delbygningens kælder, som indgik i det tidligere diskotek på stedet.

Figur 5.5 Billeder fra DMR A/S' besigtigelse d. 15. januar 2026 af bygningen på matr.nr. 101 Gram Ejerslav, Gram. Øv.tv. Delbygning C, set fra sydøst. Øv. th. Ødelagt dør i Delbygning C. M.th. Diskotekkælder i Delbygning C1. M.th. Diskotekdel i stueplan i Delbygning C1. Ned.th. 1. sal i Delbygning C1. Ned.th. Forsamlingssal i Delbygning C2-C3, hvor der over de viste hvide sejl er frit til undertaget.

Taget til forsamlingshallen (C2-C3) havde flere huller i tagskægget og ved tagsten i tagryggen. Der var desuden et større udluftningstårn på taget, som fremstod med huller, der kunne være adgangsvej for flagermus (Figur 5.6). Ved scenen i forsamlingshallen, som lå placeret ved C3, var der en åben loftslem til et rum over scenen, som ikke kunne besigtiges nærmere (Figur 5.7).

Figur 5.6 Billede fra DMR A/S' besigtigelse d. d. 15. januar 2026 af bygningen på matr.nr. 101 Gram Ejerslav, Gram. Ventilationstårn og hul i tagrygssten i Delbygning C, set fra vest.

Figur 5.7 Billeder fra DMR A/S' besigtigelse d. d. 15. januar 2026 af bygningen på matr.nr. 101 Gram Ejerslav, Gram. Loftslem over scenen i C3-delbygningen.

6. Vurdering og perspektiver

Der vurderes at være adgang for flagermus til alle delbygninger og alle rum i disse.

Da bygningen har ligget uforstyrret i adskillige år, vurderes den at være uforstyrret nok for, at flagermus kan leve der.

Det underste af delbygning A og B og hele C-delen af bygningerne vurderes generelt at være temperaturisolerede nok til, at der evt. kunne være flagermuslevesteder, inkl. som vinterhi.

Resultatet viser, at der ikke denne vinter er flagermus i hi i den pågældende bygning, men fraværet af flagermusindivider nu, kan ikke afgøre, om en bygning bruges som sommerbolig af flagermus, til raste- eller ynglested. Der var dog ikke spor af dette.

Alle de registrerede flagermusarter fra nærområdet har en livskraftig bestand i Danmark, og der vurderes generelt at være andre egnede rastesteder for flagermus i nærområdet, så ud fra dette vurderes en fjernelse af den pågældende bygning ikke at forringe den samlede økologiske funktionalitet for områdets flagermusbestande væsentligt.

Bygningen kan til gengæld være væsentlig for flagermusarter, som bruger den til ynglested. Fx vandflagermus, som kun lever der gennem sommeren. Forekomsten af egnede flagermusynglesteder er grundlæggende lav i Danmark, og den pågældende bygning vurderes derudfra som væsentlig for den samlede økologiske funktionalitet for områdets flagermus.

Den pågældende bygning er således umiddelbart beskyttet som levested for flagermus. Forekomsten kan evt. belyses nærmere, eller man kan i stedet, med nogle forholdsregler, fortsætte projektet ud fra dette.

Hvis det evt. efterfølgende ønskes at kunne udelukke forekomst af flagermus i en bygning, som er vurderet egnet som levested ved en indledende screening, skal der udføres lytteundersøgelser. Ifm. mindre projekter som bygningsændringer og træfældning foretages de over én sommersæson, fra juni til september.

Alternativt kan der ud fra forsigtighedsprincippet antages, at de fundne, mulige flagermuslevesteder reelt forekommer i sommerperioden, og der kan så nedrives, men under bestemte betingelser. Da der uden lytteundersøgelse ikke er nærmere kendskab til, hvilke flagermusarter, som konkret forekommer på selve projektområdet, er antagelsen via forsigtighedsprincippet ud fra alle flagermusarters biologi. Af de registrerede arter for området kan der dog ses bort fra brunflagermus, da arten ikke yngler i bygninger.

Ved at følge forsigtighedsprincippet skal der enten opnås dispensation til at fjerne et flagermuslevested, eller der skal etableres erstatningslevesteder for flagermus i nærheden. Disse kan være i form af tilretning af træer og indbygning af flagermussten i nuværende bygninger. Da de relevante arter, ud fra fundene i nærområdet, inkluderer sydflagermus, som kun yngler i bygninger, skal erstatningslevestederne i dette tilfælde omfatte flagermussten.

Man har tidligere brugt opsætning af flagermuskasser som erstatningslevesteder, men forskning /7/ har siden vist, at flagermuskasser ikke benyttes af flagermus i en grad, så kasserne kan bruges som erstatning for ynglested eller vinterhi. Flagermuskasser kan dog bruges som erstatning for rastesteder og som supplement til andre opholdssteder /8/.

Erstatningslevesteder skal generelt være som 1:3, dvs. at der sørges for flere levesteder, end der nedlægges, bl.a. fordi der vil gå noget tid, før de nye steder er lige så gode som de fjernede. Grundlæggende skal erstatningslevestederne dog være på plads, inden de hidtidige levesteder

fjernes. Da der i dette tilfælde kun er tale om beskyttelse som ynglesteder, skal erstatningen, ved nedrivning inden, være på plads fra d. 1. juni 2026.

Erstatningstræer kan være nuværende træer inden for ca. 1 km, som ikke allerede er flagermusynglesteder eller fredede. Disse kan tilrettes med udsavede hulheder og/eller veteranisering, hvilket er påførte skader, som fremmer dannelse af indre rum i træet, og som også er til gavn for hulrugende fugle, svampe og andet biodiversitet. Den ene tredjedel af træerne kan evt. være nyplantede i en størrelse med omkreds over 35 cm. Træerne må gerne være eg, som på lang sigt er gode til flagermus, i kombination med arter som bævreasp/poppel/birk, som let nedbrydes naturligt og dermed hurtigt giver levesteder. Erstatningstræerne skal almindeligvis sikres fremtidigt som flagermuslevested, hvilket kan gøres med fredning/tinglysning, præciseret til dette formål.

Fravær af flagermusindivider på undersøgelsestidspunktet, som var i flagermusenes vinterperiode, viser, at der ikke ville blive forstyrret, skadet eller dræbt flagermusindivider, hvis der nedrives e.l., inden vinterperioden slutter.

Hvis der under nedrivningen alligevel stødes på individer af flagermus, skal arbejdet stoppes, indtil alle flagermusindivider er flyttet til et tilsvarende levested i nærheden.

6.1. Udslusning

Foretages nedrivningen efter, at bygningen efter vinterhiet igen kan være blevet beboet af flagermus, skal der evt. først ske en udslusning på stedet.

I dele af den pågældende bygning (A, B) er det imidlertid tvivlsomt, om der i praksis kan lukkes tilpas af for bygningen, jf. de store huller i taget. Det er derfor også tvivlsomt, om det giver mening at udsluse flagermus fra de dele af bygningen.

En eventuelt udslusningen bør ske efter konsultation med Naturstyrelsens lokale vildtkonsulent.

Da flagermus kun er aktive, når der er flyvende insekter, vil deres vinterdvale med sikkerhed være ovre, når forårsnattetemperaturen når over 10 °C hver nat. Tilsvarende vil vinterdvalen med sikkerhed være begyndt, når efterårsnattetemperaturen er under 6 °C hver nat. Nedrivningen kan så påbegyndes derefter.

Udslusning kan derfor foregå i to tidsrum på året:

- 15. april og indtil nattemperaturen er konstant over 10 °C
- 15. august og indtil nattemperaturen konstant er under 6 °C.

Ved udslusningen skal bygningens ind- og udgange for flagermus forsegles med net e.l. på tidsrummets startdato, og bygningen skal samtidigt forsynes med en sluse, der kun leder dyrene ud til omgivelserne. Forseglingens skal stå den pågældende periode ud, og først herefter kan bygningen nedrives.

For at undgå, at der efter undersøgelsen her flytter flagermus ind i bygningen, bør de fundne huller udefra og ind i bygningen generelt og hurtigst muligt inddækkes tilsvarende og evt. døre, vinduer og loftslemme bør holdes lukkede.

7. Sammenfatning

Der er ikke fundet individer af flagermus i bygningen, og den kan derfor nedrives uden hensyn til flagermus, hvis det sker inden d. 1. april 2026. Herefter kommer flagermus frem fra deres dvalesteder og indtager andre levesteder, som fx bygningen her.

Bygningen vurderes som egnet til raste- og ynglested for flagermus, uden for dvaletiden, og for at kunne udelukke en forekomst af ynglesteder for flagermus i bygningen efter d. 1. april 2026 skal der udføres lytteundersøgelser over en sommersæson.

Alternativt skal der tages udgangspunkt i, at der reelt er ynglesteder for flagermus i den pågældende bygning, og bygningen nedrives så derudfra. Dvs. der skal findes en tilpas mængde egnede erstatningslevesteder, eller der skal opnås dispensation til at fjerne et beskyttet levested.

Ved evt. nedrivning efter d. 1. april 2026 skal det ske under hensyn til, at der ikke skades/dræbes individer af flagermus ved processen. Dette kan evt. indebære udslusning af flagermus fra bygningen.

En evt. nedrivning skal desuden foregå, så der ikke slås individer ihjel af andre fredede arter.

Bemærk, at resultatet af en flagermusundersøgelse generelt kun betragtes som retvisende i 3-5 år, så hvis bygningen foreløbigt bevarer, men der evt. senere skal ske ændringer her, kan det være nødvendigt at undersøge for flagermus igen. Hvis der sker større ændringer med bygningen, kan det tilsvarende være nødvendigt med en ny screening for levesteder.

Der er ved feltundersøgelsen ikke systematisk eftersøgt eller fundet individer af eller spor af andre fredede/beskyttede arter.

Referencer

- /1/ Rådet for de Europæiske Fællesskaber, 1992.
Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde planter og dyr.
EU's Habitatdirektiv, 31992L0043.
- /2/ Artsfredningsbekendtgørelsen, 2021.
BEK nr. 521 af 25/03/2021. Bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.
- /3/ Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet, 2025.
Den Danske Rødliste.
- /4/ Miljøstyrelsen, 2020.
Habitatvejledningen.
- /5/ Danmarks Miljøportal, 2026.
Danmarks Arealinformation.
- /6/ Arter, 2026.
Arter.dk.
- /7/ Christensen, M. & Ujvári, M. L., 2015.
Flagermus vil ikke bo i kasser.
www.ktc.dk/artikel/flagermus-vil-ikke-bo-i-kasser.
- /8/ Miljøministeriet, 2013.
Forvaltningsplan for flagermus.